

RASÛLÛLLAH'IN HALİFELERİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âlihî ve sahbihî ve men tebahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

رَحِمَ اللَّهُ إِخْوَانِي بِقَزْوِينَ ثَلَاثًا قَالُوا يَا رَسُولَ
اللَّهِ وَمَا قَزْوِينَ قَالَ قَزْوِينَ أَرْضٌ مِنْ أَرْضِ
الدَّيْلَمِ هِيَ الْيَوْمَ فِي يَدِ الدَّيْلَمِ وَسَتُفْتَحُ عَلَيَّ
أُمَّتِي وَتَكُونُ رَبَاطًا لَطَوَائِفَ مِنْ أُمَّتِي فَمَنْ أَدْرَكَ
ذَلِكَ فَلْيَأْخُذْ بِنَصِيبِهِ مِنْ فَضْلِ رَبَاطِ قَزْوِينَ فَإِنَّهُ
يَسْتَشْهَدُونَ بِهِ، قَوْمٌ يَعْدِلُونَ شُهَدَاءَ بَدْرٍ

(ابن أبي حاتم في فضائل قزوين عن أبي هريرة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 290/13 (*Rahima'llàhu ihvânî bi-kazvîn selâsen... İlâ âhiri'l-hadîs.*) *Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.*

Muhterem müslümanlar!

Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Efendi KS Hazretleri'nin te lif etmiş olduğu *Râmûzü'l-Ehâdis* isimli eserden hadis-i şerîfleri okumaya geçmeden önce, sevgili Peygamberimiz Muhammed-i Mustafâ SAS Efendimiz'in ruhu için, cümle enbiyânın, asfiyânın evliyânın, sâdât ve meşâyihimizin ruhları için; eserin müellifinin ruhu için, eserin içinde bulunan hadis-i şerîfleri bize kadar nakletmekte emekleri geçmiş olan ulemâ ve ruvâtın ruhları için; ve uzaktan yakından Peygamber SAS Efendimiz'e muhabbetinden ve hadis-i şerîflere olan şevkinden dolayı bu meclise teşrif eden siz kardeşlerimizin cümle geçmişlerinin ruhları için, bir Fâtihâ üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

.....

a. Kazvinli Müslümanlar İçin Dua

Peygamber SAS Efendimiz, İbn-i Abbas ve Ebû Hüreyre RA'ın ayrı ayrı rivâyet ettiklerine göre, bir keresinde Kazvin adlı bir şehirden bahsederek, şöyle buyurmuş:¹

¹ Kenzü'l-Ummal, c.XII, s.294, no:35094; Camiü'l-Ehadis, c.XIII, s.113, no:12687.

رَحِمَ اللهُ إِخْوَانِي بِقَزْوِينَ ثَلَاثًا قَالُوا يَا رَسُولَ
اللهِ وَمَا قَزْوِينَ قَالَ قَزْوِينَ أَرْضٌ مِنْ أَرْضِ
الدَّيْلَمِ هِيَ الْيَوْمَ فِي يَدِ الدَّيْلَمِ وَسَتُفْتَحُ عَلَيَّ
أُمَّتِي وَتَكُونُ رِبَاطًا لِبَطَائِفِ مِنْ أُمَّتِي فَمَنْ أَدْرَكَ
ذَلِكَ فَلْيَأْخُذْ بِنَصِيبِهِ مِنْ فَضْلِ رِبَاطِ قَزْوِينَ فَإِنَّهُ
يَسْتَشْهَدُونَ بِهِ، قَوْمٌ يَعْدِلُونَ شُهَدَاءَ بَدْرٍ

(ابن أبي حاتم في فضائل قزوين عن أبي هريرة)

RE. 290/13 (*Rahima'llàhu ihvânî bi-kazvîn*)
“Kazvin’de bulunan benim kardeşlerime Allah rahmet eylesin, rahmetini ihsân eylesin; onlara lütuflarını, ihsânını, fazlını keremini nasib etsin...” diye üç defa buyurmuş. Bunun üzerine ashab-ı kirâm demişler ki:

(*Kâlû: Yâ rasûla'llâh, ve mâ kazvîn?*) “Kazvin nedir yâ Rasûlallah?” diye sormuşlar.

Tabii Arap diyarı, Suudî Arabistan’ın bugünkü topraklarının olduğu yer. Kazvin denilen yer de İran’ın şimalinde, o zamanki ölçülere göre bir hayli uzak bir mesafe. Bilmedikleri için, “Nedir bu Kazvin?” diye sormuşlar. Neresi bile demiyorlar da, “Nedir bu Kazvin?” diye soruyorlar. Yâni demek ki, o kadar bile duymamışlar, bilmiyorlar.

(Kàle) Buyurmuş ki: (Kazvin ardu min ardi'd-deylem) “Deylem mıntıkasından bir arazidir Kazvin. (Hiye'l-yevme fî yedi'd-deylem) Bugün Deylem kabilesinin elindedir o mıntıka. (V e setüftehu alâ ümmetî) Bir zaman gelecek benim ümmetimin olacak, ümmetime açılacak orası, ümmetim tarafından fetholunacak. (Tekùnû ribâten li-tavâife min ümmetî) Benim ümmetimden bir taife için orası ribat olacak.

(Femen edreke zâlike) Bu duruma erişen, bu hale yetişen kimse (fe'l-ye'huz bi-nasîbihî min fadli ribâti kazvin) Kazvin'deki ribatta elde edilecek olan fazıldan, fazl u keremden nasibini alsın. (Feinnehû yesteşhidûne kavmün bihâ ya'dilûne şühedâe bedr) Çünkü orada bir kısım kavimler, insanlar şehid olacaklar ki, Bedir şehidlerine muadil olacaklar.”

Peygamber ASS Efendimiz'in ileride olacak hadiselerle dair ihbarları var daha önceden. Kur'an-ı Kerim'de de var. Kur'an-ı Kerim'de de Rum Sûresi'nde:

غُلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِنْ بَعْدِ غَلَبِهِمْ
سَيَغْلِبُونَ فِي بَعْضِ سِنِينَ

(الرُّوم: ٢-٤)

(Gulibeti'r-rûm. Fî edne'l-ardı ve hüm min ba'di galebihim seyağlibûn. Fî bid'i sinîn) “Rumlar (Arapların bulunduğu bölgeye) en yakın yerde yenilgiye uğradılar. Halbuki onlar bu yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde gâlip geleceklerdir.] (Rûm: 2-4) Yâni, “Her ne

kadar Şimdi Bizanslılar İraniilerin karŐısında yenildilerse de, yakın bir gelecekte, Bizanslılar İraniileri yenecekler.” diye haber veriliyor.

Sebebi? Arapların mŐŐrikleri, puta tapanları, İraniileri tutuyorlarmıŐ o zaman. Bizanslılar da ehl-i kitap, hristiyan. Nasıl o mŐŐrik olan İraniiler o ehl-i kitâbı yendiye biz de sizi yeneceğiz diye umuyorlarmıŐ Peygamber Efendimiz’in zamanında.

“–Siz de kitap ehliniz, siz de Allah’tan kendinize kitap indirildiğini sœylœyorsunuz. Nasıl bak bu İraniiler Őu Bizanslıları yendilerse biz de sizi yeneceğiz.” diye sœylœyorlarmıŐ.

Ayet-i kerime nazil oluyor ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri, “Evet bugün bœyle bir yenilme durumu var ama, Bizans, nihayet onu yenecek.” (Rûm: 2-3) diye haber olarak vahiy buyurmuş.

Onun œzerine, Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk imanının kuvvetinden gidiyor mŐŐriklerle iddiaya giriŐiyor.

“–Siz bœyle diyorsunuz ama, œç sene iœinde Bizans İrani’i yenecek. Var mısınœz iddiaya?” diye on deve œzerine iddiaya giriŐmiŐ. Gelmiş:

“–Yâ Rasûlallah! Ben bœyle bir Şey yaptım.” diye de sœylemiŐ. Peygamber Efendimiz diyor ki:

“–Mœddeti œoėalt...” Mœddeti kısa tutmuŐ. “Mœddeti biraz daha œoėalt, devenin sayısını yœze œıkart!” diyor.

Ve hakikaten yüze çıkartmış, sonunda da tabii dediği oluyor. Başka bir misal: İstanbul'un fethine dair ihbârı var Peygamber ASS Efendimiz'in. O zamanki adı Kostantiniyye, Kostanti-nopolis... Buyurmuş ki:²

لَتَفْتَحَنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ فَلَنِعْمَ الْأَمِيرُ أَمِيرُهَا
وَلَنِعْمَ الْجَيْشُ ذَلِكَ الْجَيْشُ

(حم. طب. ك. عن بشر الغنوي)

(*Letüftehanne'l-kostantîniyyetü*) “Kostantiniyye mutlaka, kesin olarak fetholunacaktır. (*Fele-ni'me'l-emîri emîruhâ*) Onu fetheden komutan ne güzel komutandır; (*ve leni'me'l-ceyşi zâli-ke'l-ceyş*) o nu fetheden asker ne güzel askerdir.” diye önceden buyurmuş.

Bu hadis-i şerîfi tahkik etmiş bir şahıs ve Diyanet İşleri Dergisi'nde bu tahkikatını, tetkikatını neşretmiş. Hadis-i şerîfin sıhhatli olduğuna, eski kaynaklarda bulunduğu dair sonuca varmış. Demek ki, Peygamber ASS Efendimiz'in böyle ihbarları var.

² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV , s.335, no:18977; Taberânî, *Mu'cemü'l- Kebîr*, c.II, s.38, no:1216; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV , s.468, no:8300; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.118; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.308, no:684; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.81, no:1760; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LV III, s.34; Abdullah ibn-i Bişr el-Ganevî, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV , s.252, no:38462; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V I, s.323, no:10384; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV II, s.339, no:18311.

Burada da, bu Kazvin denilen şehirden bahsediyor. Evvela Kazvin denilen yer işte İran'ın şimâlinde bir mıntıka ve ona baze n de Geylân denilir diyor şerhte. Geylân denildiğine göre, Abdükadir-i Geylânî KS Hazretleri de oradan neş'et etmiş, Bağdat'a gelmiş, yerleşmiş oluyor.

Burada rıbat olacak demesi Peygamber ASS Efendimiz'in, müslümanlar cihad için orada kale inşâ edecekler, orası merkez olacak, oradan daha ilerilere cihad edecekler demek. Rıbat, hudud kalesi mânâsına geliyor. Ve bir kimsenin böyle hudud kalesinde Allah rızası için bulunması, mücahid olarak bulunması, en faziletli amellerden birisi. Yâni orada bir gün böyle hudud karakolunda beklemek çok büyük sevaplara erdiriyor ki, daha önceki haftalarda bu husustaki hadis-i şerîfler geçmişti.

“İşte bu Kazvin'de de bir rıbat olacak ve oraya gidin! O zaman yetişenler, oradaki o rıbatın fazl u kereminden istifade etsin!” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Tabii bundan çıkan ders nedir? Bir kere o mıntıkanın o zamanlar için öyle bir ehemmiyeti olduğunu anlıyoruz. Tabii hadis-i şerîfin içinden Allah yolunda müslümanların hudud larını beklemenin sevabı çıkıyor. Demek ki, askerlik ne kadar şerefli bir meslek.

Ben öyle bir şahıs biliyorum ki, bir an evvel kışlaya gideyim de sevabım daha çok olsun diye yemek yemeden çıkmış evden. Yâni yemek yeyip çıkacak ama, dur yarım saat erken gideyim de sevabım daha çok olsun diye.

Öyle kimseler duyuyorum, biliyorum ki arkadaşının nöbetini, “Ver şu nöbeti de ben tutuvereyim.” diyor kendisi. Neden? Sevabı daha çok alayım diye. Sevap olduğu için. Allah yolunda düşmanlara karşı İslâm alemini beklemek, hudutta beklemek.

Bir de Hocamız söylemişti:

“—Neden İslâm aleminin hududunda bekliyoruz? Düşman gelip de bizim haysiyetimizi, şerefimizi ayaklar altına almasın diye. Yoksa, ne dini icrâ etmek mümkün olur, ne imanımızın gereğini yapmak mümkün olur. Binâen aleyh, orada ölürüz ama, memleketimize düşmanı sokmayız.” diyor.

Pekiye. ya düşman içerideyken girerse? Yâni iman tehlikeye düşerse? Çeşitli fitnelerden, fesatlardan dolayı insanın imanı tehlikeye girerse? İşte her gün gazeteler oluyor, daha başka yayınlar oluyor, küfür Avrupa’dan geliyor, Kuzey’den geliyor, Doğu’dan geliyor, çeşitli yerlerden geliyor... Çeşitli sapık fikirler, ideolojiler... E onlar müslümanın imanını sarsıyor. Pekiye bu sarsılan imanın sarsılmaması için, korunması için bir insan çalışırsa? Hayatını, faaliyetlerini, parasını, ilmini, aklını, irfânını bu yola sarf ederse... Allah-u Teâlâ Hazretleri’nden umulur ki aynı sevabı alır.

Yâni şimdi ben hudut karakoluna gidemem, askerin işi. Askerden terhis oldu mu, gitmek istesen, yasak bölge diye sokmazlar. Ama müslümanların imanını korumak kollamak, şaşırان, İslâmiyet’in inceliklerini unutan kimselere İslâmiyet’i öğretmek, cahil kalmış kimseleri yetiştirmek, İslâm’ın emirlerinin,

yasaklarının hikmetlerini başkalarına anlatmak suretiyle, İslâm'ı müdafaa etmek durumunda olursa bir insan, o da inşaallah Allah yolunda ribatta bulunma sevabına insanı eriştirir.

O halde buradan bize çıkan ders nedir? İslâm'ın müdafaaı için, müslümanlığın tanıtılması için, müslümanlığın zâyi olamaması için, çiğnenmemesi için gayret sarf etmemiz lâzım! Evimizde, komşumuz arasında, mahallemizde, iş yerimizde, her yerde, her fırsatta, her vesileyle İslâmiyet'i, İslâmiyet'in bizim malımız olduğunu, bizim müdâfaa etmemizle yayılacağını düşünmemiz lâzım ve çoluk çocuğumuzdan başlayarak, hanımımızdan başlayarak, kardeşimizden başlayarak, komşumuza yayılarak, derece derece müslümanlığın ne kadar hoş bir din olduğunu, ne kadar nezih, ne kadar temiz, ne kadar pak bir itikada sahip olduğunu, ne kadar güzel dünya ve ahiret saadetini temine vesile olacak hükümleri ihtiva ettiğini, bilmeyenlere anlatmak lâzım!

Çünkü cehalet çok yaygınlaşmış. Çok yaygın. Kimse bilmiyor İslâmiyet'in inceliklerini. El-hamdü lillah siz biliyorsunuz, muhakkak müslüman bir aileden geldiniz, anneden babadan gördünüz, bu vakte kadar okudunuz ama, ailesinde böyle bir sahib olmayan, böyle bir imkân, fırsat olmayan kimseler çok uzak kalıyor. Fevkalâde uzak kalıyorlar İslâm'ın inceliklerinden. Onlara da tatlı tatlı İslâmiyet'i anlatmak lâzım!

أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ
وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ

(النحل: ١٢٥)

(Üd'u ilâ sebîli rabbike bi'l-hikmeti ve'l-mev'izati'l-haseneti ve câdilhüm bi'lletî hiye ahsen) (Nahl, 16/125) ayet-i kerimesinde de ifade edildiği gibi; tatlı sözlerle, güler yüzle, hoşlukla, lütf ile, kerem ile İslâmiyet'i anlatmak aynı sevaba eriştirir.

b. Sünneti İhyâ Edenlere Dua

Bakın bu ikinci hadis-i şerîf de bizi bu hususta ne kadar şevklendirecek bir hadis-i şerîf. Uzaktan yakından gelen siz kardeşlerimize ne kadar büyük bir mükâfaat

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:³

رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَى خُلَفَائِي قِيلَ وَمَنْ خُلِفَاؤُكَ يَا رَسُولَ
اللَّهِ قَالَ الَّذِينَ يُحْيُونَ سُنَّتِي وَيُعَلِّمُونَهَا النَّاسَ

(ابو نصر، كر. عن الحسن)

RE. 291/1 (*Rahmetu'llâhi alâ hulefâî*) veya (*hulefâye*) “Allah’ın rahmeti benim halifelerimin üzerine olsun.” (*Kile ve men hulefâüke yâ rasûla'llah?*) “Kimdir senin halifelerin yâ rasûlallah?” diye sordular.

³ *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.229, no:29209; *Camiü'l-Ehâdîs*, c.XL, s.357, no:43876.

(Kâle) Buyurdu ki: (*Ellezîne yuhyûne sünnetî*) Benim halifelerim o kimselerdir ki, onlar benim sünnetimi ihyâ ederler, diri tutarlar, ayakta tutarlar, canlı tutarlar, canlandırırılar; (ve *yuallimûnehe'n-nâse*) ve bu sünnetime müteallik bilgileri, mâlumatı insanlara, halka öğretirler.”

Peygamber SAS Efendimiz'in halifeleri mâlum Hazret-i Ebû Bekr-i Sıddîk'ten başlıyor, ondan sonra Ömer, Osman, Ali, Hasan, Hüseyin... Öyle devam etmiş rıdvânu'llahi aleyhim ecmaîn... Bu ne kadar büyük bir sıfat, ne kadar büyük bir şeref. Rasûlüllah'ın halifesi olmak ne kadar büyük bir şeref. Nasıl elde ediliyor bu? Rasûlüllah'ın sünnetine sarılacağız. Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sünnetine sımsıkı sarılacağız. Adımız ehl-i sünnet ve'l-cemaat.

Peki, ehl-i sünnet ve'l-cemaatin, yâni müslümanların umûmunun gittiği sırât-ı müstakîmdeyiz ve sünnet-i seniyyeyi kendimize şîâr edinmişiz, ona sımsıkı sarılıyoruz, öyle gidiyoruz. Hani halimiz sünnet-i seniyyeye uygun mu? Allah'ın rasûlünün sünneti nedir? Sünnete uymanın ahkâmı nedir? Nasıl yaparsa, nasıl olursa insan sünnet-i Rasûlüllah'a tâbi olmuş olur? Bunları işte ilim öğretecek bize. Kitap okuyacağız. Rasûlüllah'ın hadis-i şerîflerini okuyacağız, o zaman göreceğiz.

Meselâ hemen büyük sünnetlerinden hatırıma gelenlerini söyleyelim: Tabii namazlarda kıldığımız sünnetler filan var el- hamdü lillah...

Cemaate devam en büyük sünnetlerinden birisi. Müslümanlar camilere devam edecekler, cemaate devam edecekler. Bir köşeye çekilip asıl cemaatten kopmayacak, cemaatin derdiyle dertlenecek.

“—Müslümanların dertleriyle dertlenmeyen bizden değildir. Komşusu aç iken kendisi tok yatan bizden değildir.” diyor.

Kim dertli? Dert babası olacağız hepimiz. O derdi tedavi etmeğe koşacağız. Kim yetim kalmış, yetiştireceğiz. Kim dul kalmış, bakacağız. Kimin ne sıkıntısı var? Hasta ziyaret edeceğiz, aralarını, dargınlıklarını barıştıracacağız, müslümanları birbirleriyle yaklaştıracacağız, malımızla, canımızla, fikrimizle, sözümüzle, her halimizle ümmet-i Muhammed’e hizmet etmeğe çalışacağız.

“—İnsanların en hayırlısı insanlara en faydalı olanıdır.” diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Öğrendiğimiz bir şeyi tatbik edeceğiz, o zaman Allah’ın rasûlünün sünnetini ihyâ edenler arasında oluruz. Kendi hayatımızda tatbik edeceğiz, başkalarının da tatbik etmesi için böyle sa’y ü gayret göstereceğiz.

Öğrendik buradan hadis-i şerîfleri, öğrendiklerimizi nakledeceğiz. Ashâb-ı kirâm böyle sade kulak kesip dinlermiş. Bir kelimeyi bile yanlış bellememek için gayet dikkatli bir şekilde dinlermiş. Ondan sonra da başkalarına naklederlermiş. İki ortak ise, birisi işin başındayken ötekisi nöbetçi gidermiş Rasûlüllah’ın mescidine... Akşama kadar neler söyledi, gayet dikkatli bir şekilde dinlermiş, gelir arkadaşına anlatırmış.

Ertesi gün nöbetteki öteki şahıs buraya gelirmiş, o dinlermiş, Rasûlüllah’a götürürmüş. Böylece hiç Rasûlüllah’ın sözlerinden bir şey kaçırmamağa, hepsini öğrenmeğe ve tatbik etmeğe çalışırlarmış.

“—İçki haram, içki ayeti indi, içki yasak!” buyurmuş.

Sokaklardan seller gibi sular akmış, içkiler akmış. Su gibi yâni, sel suyu gibi içkiler akmış. Herkes küpünü getirmiş kap ının önünden devirivermiş, aksın gitsin. Yâni Rasûlüllah’tan bir şey duyunca, hemen o anda derhal ona göre hareket etmişler.

“—Eh tamam güzel söyledi, bakalım elbet bir zaman gelir yaparız, elli yaşıma geleyim, altmış yaşıma geleyim...” filan diyor şimdi insanlar ya, bir şey duyduğu zaman. “Hele bir emekli olayım da filan...” diyor.

Olmaz! Hayrı ta’cil edeceksin. Bakalım o vakte çıkar mısın, çıkmaz mısın bilmiyoruz. Duyduğu zaman insanın hayrı yapması lâzım.

Hiç hatırımdan çıkmıyor, Rasûlüllah SAS Efendimiz’e Hazret-i Ömer RA’ın hitabı:

“—Yâ Rasûlüllah! Şu iki yanımda bulunan canım var ya, o müstesna, seni her şeyden daha çok seviyorum yâ Rasûlüllah!”

Tabii öyle can kıymetli derler ya, can demek daha tatlı gelmiş. “Şu iki yanımda bulunan canım müstesnâ her şeyden daha sevimsin yâ Rasûlallah bana.” diyor. Demek ki mal, evlat, hanım, çoluk, çocuk, ticaret, mevkî, makam, şeref neyse, nesi varsa hepsinden daha sevimli.

Diyor ki:

“—Yâ Ömer! Canından daha sevgili olmadıkça imanın tamam olmaz ki! Canından da çok sevmen lâzım, ancak o zaman kâmil insan sahibi olabilirsiniz.” diye ihtar edince düşünüyor Hazret-i Ömer RA, “Şu can dediğim şey nedir ki? O da fedâ olsun.” diye diyor ki:

“—Yâ Rasûlüllah! Seni canımdan da çok sevdim, canımdanda çok seviyorum.”

“—İşte şimdi tamam oldu yâ Ömer!” diyor.

Yâni hemen bak, söyler söylemez kendisini derhal tashih, derhal içindeki duygusunu bile değiştirmek. Böyle olur ihlâs ve samimiyet, Rasûlüllah’a ittiba böyle olur. Bir kimse bildiğiyle amel edince, Allah bilmediği ilimlerin kapısını ona açar. E bildiğini tatbik etmezse... E duydum, tamam. Kulak arkasına atarsa, o zaman yeni ilimler açılmaz kendisine. Hem de o öğrendiği kendisine vebal olur, sen bunu öğrendin de niye tatbik etmedin diye.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bize Rasûlüllah'ın yolunu iyi öğrenmeyi nasib eylesin... Sünnet-i seniyyesini sımsıkı tutup, kendimize minhâc edinip, yol edinip onun şefaati uzmâsına nâil olan bahtiyarlar arasına bizleri de katsın; Livâü'l-Hamd'i altında haşr u cem eylesin...

c. Dilenciyi Boş Çevirmeyin!

Üçüncü hadis-i şerifte Peygamber ASS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

رُدُّوا السَّائِلَ وَلَوْ بِظِلِّ مُحْرَقٍ

(مالك، حم. خ. في تاريخه، ن. ه. حب. ق. عن أبي مجيد الانصاري، عن جده)

RE. 291/2 (*Ruddü's-sâile ve lev bi-zılfın muhrak*) “Dilenciye yanık bir paçayla da olsa karşılayınız.” Yâni sizden bir şey isteyen kimseyi boş çevirmeyin, isterse bu değersiz olan bir paça... Yâni et değerlidir de, bacak vs.ye pek itibar eden olmaz. Kurbanda filân umumiyetle bacakları ayırırlar, kafayı ayırırlar, gelene verirler ya; işte o yanık, pişmiş bir şey bile olsa hemen onu ver. Yâni ne olursa olsun, hiç vermeden gönderme, bir parça bir şey ver mânâsına.

Umumiyetle duyuyoruz bazı kimselerden, nasıl öğrenilmiş bilmiyorum:

⁴ Neseî, *Sünen*, c.V III, s.346, no:2518; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.V III, s.2-168, no:3375; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.42, no:2346; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, V, s.177, no:7538; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.201; İmam Mâlik,

Müsnedü'l-Muvatta', c.I, s.108, no:364; İbn-i Büceyd el-Ensârî neşesinden.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V I, s.435, no:27491; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.83, no:930; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1334; İbn-i Abdilber, *el-İstiâb*, c.I, s.585; Amr ibn-i Muaz el-Ensârî neşesi Hava RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V I, s.385, no:16174; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIII, s.130, no:12739.

“–Allah versin!” diyorlar.

E canım, Allah-u Teâlâ Hazretleri verir. O sana ait bir şey değil ki! Sen gene gelen kimseye ver, o madem istemiş, Allah da verir. İslah etsin... Topluyor da, şöyle yapıyor böyle yapıyor... Ancak topladığı parayı şerre harcayacağı belliye, o zaman verilmez.

Öyleleri de var. Afyonkeş oluyor, esrarkeş oluyor, ayyaş oluyor... Geliyor caminin önünde dileniyor, parayı aldı mı gidiyor şerre yatırıyor. Öyle olursa tabii olmaz.

Ama umumiyetle... İstemek kolay bir şey değil. İstedğine göre belki ihtiyacı vardır, belki yoktur. Gene sen ver de, ihtiyacı var ise ve sen de vermemiş isen, o zaman büyük vebal olur. O vebalden kurtulmuş olursun. İhtiyat olmuş oluyor.

d. Peygamber SAS'in Dünyalığı İstememesi

Dördüncü hadis-i şerif:⁵

رُدِّيهِ يَا عَائِشَةُ فَوَاللَّهِ لَوْ شِئْتُ لَأَجْرِي اللَّهُ مَعِيَ

جِبَالِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ

(هـ.ب. عن عائشة)

⁵Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.173, no:1468; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.14; Hatib-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XII, s.102; İbn-i Asakir, *Tarih-i Dimaşk*, c.IV, s.106; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.V II, s.188, no:18612; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.133, no:12746.

RE. 291/3 (*Rüddîhi yâ âişetü, feva'llâhi lev şî'tü leecra'llâhu teâlâ maiye cibâle'z-zehebi ve'l-fıddah*)

Bu hadis-i şerîfin ilk önce sebab-i vürûdunu nakledelim. Hazret-i Aişe Vâlidemiz Peygamber SAS Efendimiz'in zevcât-ı tâhiresinden malum. Ümmü'l-mü'minîn, müslümanların anası. Peygamber Efendimiz'in zevceleri bizim analarımız. Ümmü'l- mü'minîn, mü'minlerin anası Hazret-i Aişe. Odasına bir zengin müslüman hanım gelmiş misafir olarak, bakmış ki perişan oda.

Dayanamamış yüreği, evine gittiği zaman bir yatak göndermiş Rasûlüllah'ın yatmasına, rahat etmesine yarayacak diye düşünerek bir yatak göndermiş. Rasûlüllah SAS Efendimiz geliyor, bakıyor ki yerde bir rahat, güzel yatak. Onun üzerine bu hadis-i şerîfi buyurmuş.

Mânâsı: (*Rüddîhi yâ âişetü*) “Yâ Aişe, iade et bu yatağı, rahat yatağı iade et! (*Feva'llâhi*) Allah'a yemin ederim ki, (*lev şî'tü*) e ğ e r ben istemiş olaydım (*leecra'llâhu teâlâ maiye cibâle'z-zeheb ve'l- fıddah*) yanımda altın ve gümüş dağlarını beraber götürürdü, akıtırdı böyle yanımda... Eğer ben istemiş olsaydım, Allah'a yemin ederim ki, altın ve gümüş dağlarını benimle beraber cereyan ettirirdi yanımdan, sağımdan solumdan akıtırdı. Yâni istediğim kadar altın, istediğim kadar gümüş... Dağlar gibi altın ve gümüşü etrafımdan akıtırdı, beraber götürürdü.”

Hadis-i şerîf bu kadar. Yâni istememiş Rasûlüllah SAS Efendimiz. Rahat bir döşegi, bir dünya metaini istememiş. O mânâyı ifade eden bir hadis-i şerîfte de şöyle geçiyor: Tirmizî Rh.A'nın rivâyet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuş:⁶

(Arada aleyye rabbî li-yec'ale lî bathâe mekkete zeheben) “Mekke'nin Bathâ kısmını altın yapmak üzere, Allah-u Teâlâ Hazretleri bana teklif eyledi. ‘İstersen ey Habibim sana şurasını altın yapayım!’ diye teklif eyledi. *(Fekultü)* ben de cevaben dedim ki: *(Lâ, yâ rabbi)* ‘Hayır, istemiyorum yâ Rabbi! *(Ve lâkin)* Ne istiyorum: *(Eşbau yevmen ve ecûu yevmen)* Bir gün tok olayım, bir gün aç olayım, onu istiyorum. Tamamen tok olmayı istemiyorum, bir gün tok olayım, bir gün aç olayım.

(Feizâ cü'tü) Acıktığım zaman, *(tedarra'tü ileyke)* sana yalvarayım, yakarayım. ‘Aman yâ Rabbi ihsân eyle!’ diye; *(ve zekertüke)* ve seni zikredeyim, sana zikr ü tesbihte bulunayım. *(Feizâ şebi'tü)* Doyduğum zaman da, *(hamidtüke ve şekertüke)* o zaman da sana hamd ü senâ edeyim, sana verdiğim nimet üzerine şükredeyim. Ben bu hali daha çok istiyorum. Ben öyle zenginlik istemiyorum. Altınlar gümüşler kalsın dünya ehline.” diye, o zaman da istememiş.

⁶ Tirmizî, *Sünen*, c.V III, s.347, no:2270; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V , s.254, no:22244; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.V III, s.207, no:7835.Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.193, no:6120; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIV , s.189, no:14096.

Bunun, sabahları burada okuduğumuz *Evrâd*'ın arkasında, Busîrî Rh.A.'in güzel *Kaside-i Bür'e*'si vardır, orada bir beyitte geçiyor:

وَرَاوَدَتْهُ الْجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا
أَيَّمَا شَمَمٍ

*Ve râvedethü'l-cibâlü's-şümmü min zehebin
An nefsihî feerâhâ eyyemâ şememi*⁷

“Altından dağlar ona kendisini arz ettiler. O kabul etmedide, asıl büyüklük neymiş onu gösterdi.” mânâsına, bu haleti o şiirde de böyle nakletmiş Busîrî Rh.A.

Ahmed ibn-i Hanbel RA, Peygamber Efendimiz'in şöyle buyurduğu naklediyor:⁸

الدُّنْيَا دَارٌ مِّنْ لَا دَارَ لَهُ وَمَالٌ مِّنْ لَا مَالَ لَهُ وَلَهَا
يَجْمَعُ مِّنْ لَا عَقْلَ لَهُ

(حم . هب . الشيرازى فى الألقاب عن عائشة؛ ش . هب . عن ابن مسعود)

⁷ İmam Busîrî, *Kasîde-i Bür'e*, 31. beyit.

⁸ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V I, s.71, no:24464; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.V II, s.375, no:10638; Deylemî, *Müsnedü'l- Firdevs*, c.II, s.230, no:3109; Hz. Aişe RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V II, s.243, no:35707; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.375, no:10637; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.161; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXII, s.473; Ebü'd-Derdâ RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.515, no:18078; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.344, no:6086; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.296, no:1315; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XIII, s.8, no:12430.

RE. 208/1 (*Ed-dünyâ dâru men lâ dâre lehû*) “Dünya evi olmayanların evidir, yurdu olmayanların yurdudur.” Mü’minin yeri değildir. Mü’minin yurdu cennettir, ahirettir. Ahirette yeri, cennette yeri olmayanların yeridir dünya.

(*Ve mâlü men lâ mâle lehû*) [Malı olmayanın da malıdır. (*Ve lehâ yecmeu men lâ akla lehû*) Dünyalığı ancak akli olmayan toplar.]

Bizim el-hamdü lillâh yerimiz, müslümanlar olarak Rasûlüllah’ın da izinde gideceğimize göre, bizim yerimiz yurdumuz cennet inşaallah, ahiret... Onun için, biz onu elde etmek için çalışırız. Çünkü bu dünyayı sevdi mi insan, bu dünyada altını gümüşü toplayayım, zengin olayım, rahat yaşayayım diye, bütün kavgalar, gürültüler, hatalar oradan çıkıyor.

“—E pekiyi ashâb-ı kirâm içinde zengin olanlar vardı, bu nasıl oluyor?”

Onlar gönüllerine sokmamışlar.

Rasûlüllah’a da ganimet gelirdi, biriktirse hükümdarlar kadar hazinesi olurdu Rasûlüllah’ın.

Bedevî’nin birisi bir gün bakmış ganimet gelen sürüye, bir vadinin içinde gayet güzel, çok hoş bir koyun sürüsü.

“—Aman ne kadar güzel sürü!” demiş,

“—Çok mu beğendin?” demiş Peygamber ASS Efendimiz.

“—Çok güzel yâ Rasûlüllah!” demiş.

“—Al, sana verdim.”

“—Hepsini mi yâ Rasûlüllah?”

“—Hepsini sana verdim.”

Haydi! Bir vadi dolusu koyunu katmış önüne, kabilesine böyle, sürüsüyle götürmüş. Diyorlar ki:

“—Bu ne biçim şey? Nereden buldun bu koyunları, bu sürüyü?”

Diyor ki:

“—Hazret-i Muhammed SAS yokluktan, fakirlikten korkmayan insanın verişiyle veriyor.”

Rasûlüllah’ın cömertliği o. Koca sürüyü öyle vermiş. Her şeyi o şekilde bahşetmiş. Yanında sabaha bir şey kalırsa, uyanıp onu verdirtilmiş. Yâni akşama, ertesi güne bir şey bıraktırmak istemezmiş. Hemen dağıtırmış fakirlere.

Yâni, bu dünyaya gönül bağlamağa değmez. Ama Allah-u Teâlâ Hazretleri mal vermişse, sâlih bir insana:⁹

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ

(حم. حب. ك. طس. ش. ع. هب. كر. عبد الله عن ابن عمرو)

⁹Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV , s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, II, s.6, no:3210; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhârî, *el-Edebü’l- Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.III,s.291, no:3189; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV , s.467, no:22188; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; İbn-i Ebi’d-Dünyâ, *İslâhu’l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.IV , s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXV I, s.143; Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

Keşfü’l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823.

(*Ni'me'l-mâlû's-sàlih, li'r-racûli's-sàlih*) “Hâlis, muhlis, sàlih, iyi bir kula iyi, helâl bir mal yakıştır.” O çünkü, onu hayra sarf eder. Depo etmez, üstüne yatmaz, hayırlardan imsak etmez, elinde sımsıkı tutmaz, işletir onu. İslâm'ın faydasına, müslümanların derdine onu sarf eder. O iyidir.

Ama bunu gâye edinirse insan, ahiretini unutursa; onlarla uğraşacağım derken, ibadetlerinden geri kalırsa; onları kazanacağım, muhafaza edeceğim derken, günahlı yollara saparsa; Allah'ın haram kıldığı, yasak kıldığı şeylere saparsa, o zaman büyük felâketlere uğrar.

Onun için, Peygamber Efendimiz'den nakledilmiş ki:¹⁰

حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ

(*Hubbü'd-dünyâ re'sü külli hatîeh*) “Dünya sevgisi bütün hataların başıdır.” İnsan bu dünyayı sevdi mi, bütün hatalar işte o sevginin arkasından geliyor, kavgalar, gürültüler.

İşte Peygamber Efendimiz'in hayatı ve düşündüğü şey. Evine gelmişken yatak, iade ediyor:

¹⁰ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V II, s.338, no:10501; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l- Evliyâ*, c.V I, s.388; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.III, s.428; Hz. İSÂ AS'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.192, no:6114; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.412, no:1099; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXXI, s.326, no:45030.

“—Götür onu yâ Aişe! Yemin ederim ki, eğer ben isteseydim, Allah benim iki tarafımdan altın gümüş dağlarını beraber götürtürdü. Kendim istemedim.” diyor.

Demek ki, biz de bu dünyaya böyle bakacağız.

Eskiler ne demiş:

“—Dünyaya metelik vermiyor.”

Ne demek? Al sana şu kadar dünyayı, hadi satayım sana dese , yâni bir metelik çok küçük bir para. Şu kadar para verip dahi o nu almaz durumda olursa, işte dünyaya metelik vermiyor derler.

Bu dünya böyle. Peygamber SAS Efendimiz bu dünyaya bu gözle bakmış. Dâimâ bu dünyada Allah'ın rızasını kazanmak için, ahireti imar etmek için uğraşmış. İşte bu halete zühd derler. Dünyadan zühd üzere olmak...

İbn-i Abbas RA buyurmuş ki:

الزُّهُدُ ثَلَاثَةٌ أَحْرَفٍ زَايٌ وَهَاءٌ وَدَالٌ فَالزَّاءُ زَادٌ

لِلْمَعَادِ وَالْهَاءُ هُدًى لِلدِّينِ وَالذَّالُ دَوَامٌ عَلَى

الطَّاعَةِ

(Ez-zühdü selâsetü ahrufin: Zâyün, ve hâün, ve dâlün) “Zühd kelimesi üç harften müteşekkildir: Ze harfi, he harfi, dal harfi.”

(Fe'z-zâü zâdü'l-meâdi) “Ze'nin mânâsı, ahiret için azık hazırlamak demektir.

(Ve'l-hâü hüden li'd-dîn) He'nin mânâsı, dinde hidâyet yoludur.

(*Ve'd-dâllü devâmün ale't-tâati*) Dal'ın mânâsı, Allah için ibadete, tâate devam etmektir.”

Başka bir yerde de zühd kelimesi hakkında buyrulmuş ki:

الزُّهُدُ ثَلَاثَةٌ أَحْرُفٍ الزَّاءُ تَرَكَ الزَّيْنَةَ وَالْهَاءُ
تَرَكَ الْهَوَى وَالذَّالُ تَرَكَ الدُّنْيَا

(*Ez-zühdü selâsetü ahrufin*) Zühd üç harften meydana gelmektedir:

(*Ez-zâü terkü'z-zîneh*) Ze demek, zinetlerin terki demektir.” Zâhid, zînetleri terk eden adamdır.

(*Ve'l-hâü terkü'l-hevâ*) He demek nefsinin hevâsını, istediklerini terk etmek demektir.

(*Ve'd-dâllü terkü'd-dünyâ*) Dal da, dünyayı terk etmek demektir.¹¹

e. Abdullah ibn-i Mes'ud'u Öğmesi

Bu hadis-i şerîfte Rasûlüllah SAS Efendimiz müfessirlerin pîri Abdullah ibn-i Mes'ud RA'ı methediyor. İbn-i Mes'ud RA için buyurmuş ki:¹²

رَضِيتُ بِمَا رَضِيَ اللَّهُ بِهِ لِي وَلِأُمَّتِي وَابْنُ أُمِّ عَبْدِ
وَكْرَهْتُ مَا كَرِهَ اللَّهُ لِي وَلِأُمَّتِي وَابْنُ أُمِّ عَبْدِ

(طب. كر. عن أبي الدرداء)

¹¹ İbn-i Hacer el-Askalanî, *Münebbihat*, s. 9.

¹² İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.121; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IX, s.474, no:15567; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.710, no:33460; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIII, s.135, no:12754.

RE. 291/4 (*Radîtü mâ radiya'llàhu lî ve li-ümmeî ve'bnü ümmi abdin*)

(*Radîtü mâ radiya'llàhu lî ve li-ümmeî*) ‘Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin benim hakkımda ve benim ümmetim hakkında râzı olduğu şeylere, ben de râzı oldum. Yâni o ne takdir ederse, o ne hükmederse hoşnudum. Allah-u Teâlâ Hazretleri benim mevlâm, benim ümmetim hakkımda böyle takdir buyurmuş, râzı oldum derim.”

Tabii Allah’ın hükmüne râzı olmak elbette her müslümanın zaten şiarı. Bir de arkasından ekliyor: (*Ve'bnü ümmi abdin*) “Şu Abd’in anasının oğlunun da râzı olduğu şeye, ben de râzı oldum. Yâni, o ne kanaatteyse, ben de ona râzı oldum.”

(*Ve kerihü mâ kerihâ'llàhu lî ve li-ümmeî*) “Allah-u Teâlâ Hazretleri benim hakkımda ve ümmetim hakkında neden hoşlanmadıysa, neyi benim için revâ görmediyse, lâıyk görmediyse; ve bu Ümm-i Abd’in oğlu da layık görmediyse, onada ben râzı oldum. Yâni benim hakkımda, ümmetim hakkında Allah- u Teâlâ ne düşünürse ve bu şahıs ne düşünürse, ben ondan hoşnudum.” diyor.

Neden? İbn-i Mes’ud RA, mübarek, çok güzel düşünürmüş; çok saf, çok temiz, çok güzel bir tarzda düşünürmüş. Onun için böyle methediyor.

Peygamber SAS Efendimiz’in bu mübarek sahabesinin künyesi Ebû Abdurrahmân, adı Abdullah... Babasının adı Mes’ud olduğu için, İbn-i Mes’ud diye tanınıyor. Annesi de Ümm-ü Abd imiş. İbn-i Ümm-ü Abd demek, Ümm-ü Abd’in oğlu mânâsına geliyor. Allah şefaatine nail etsin. Hüzeym

kabilesindenmiş. Ve ilk zamanlarda müslüman olmuş, müslümanların bütün cihadlarına, savaşlarına katılmış mübarek.

Peygamber SAS Efendimiz'in misvakını, nalınlarını taşımış, temizlik malzemesini taşımış. Yâni o vazifeyi kendisine vazife edinmiş. Öyle bir yakınlığı da var Peygamber SAS Efendimiz'e. Peygamber Efendimizle her iki hicrette beraber bulunmuş, her iki kibleye doğru namaz kılmış. Çünkü eskiden müslümanlar Kudüs'e doğru kılarlardı namazı, Rasûlüllah Efendimiz isterdi ki bu tarafa kılınsın... Sonra kible tahvil olundu,

فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

(البقرة: ١٤٤)

(Fevelli vecheke şatra'l-mescidi'l-harâm) [Artık yüzünü Mescid- i Haram'a çevir!] (Bakara, 2/144) diye ayet-i kerime nazil olunca, iki tarafa doğru da namaz kılan, yâni ilklerden demek istiyor.

Peygamber Efendimiz, bu zât-ı muhteremi cennetle de müjdelemiş:

“—Sen cennetliksin ey İbn-i Mes'ud.” buyurmuş. İşte onun böyle hükmü çok sağlam olduğu için...

Vefatı da 32 hicrî yılında olmuş. Medine-i Münevvere'de Hazret-i Ömer'in hilafeti zamanında vefat etmiş.

Onun Kur'an-ı Kerim hakkında naklettiği şeyler, bilgisi çok fazla. Onun için, İbn-i Mes'ud Hazretleri'nin tefsiri diye, onun tefsirdeki yeri diye araştırmalar, çalışmalar yapılmış. Kur'an'a da derinden vâkîf bir zât-ı muhterem. Allah şefaatine nail etsin... 26

f. Burnu Yerde Sürtecek Üç Kimse

Bu hadis-i şersfi şimdi iyi dinleyelim!

Ebû Hüreyre RA'dan rivâyet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹³

رَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ ذُكِرْتُ عِنْدَهُ فَلَمْ يَصَلِّ عَلَيَّ وَرَغِمَ
أَنْفُ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ
يُغْفَرَ لَهُ وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبَوَاهُ الْكَبِيرَ
فَلَمْ يَدْخُلْهُ الْجَنَّةَ

(ت. حسن غريب، حب. ك. عن أبي هريرة)

RE. 291/5 (*Rağime enfü racülin zükirtü indehû felem yusalli aleyye*) Birkaç şey sıralacak Peygamber SAS Efendimiz. Birincisini söylemeğe başlıyor:

1. “Şu adamın burnu yere sürtsün ki...” Burnu yerde sürtmek ne demek? Zelil olsun, hor olsun. Yere eğilecek başı, o nd an so nra burnu yerlerde sürtecek. Yâni, “Hor zelil olsun o adam ki, (*zükirtü indehû felem yusalli aleyye*) ben onun yanında zikrediliyorum, o da bana salât ü selâm getirmiyor. Yâni, yanında ben zikredildiğim halde, bana salât ü selâm getirmeyen adamın burnu yerde sürtsün; hor zelil bir kimse olsun o.

¹³ Tirmizî, *Sünen*, c.XI, s.455, no:3468; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.254, no:7444; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.437, no:8465; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.489, no:2148; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XIII, s.136, no:12755.

Benim kadr ü kıymetimi bilmiyor, beni lâıykıyla sevememiş.

Bana salât ü selâm, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin;

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
أَمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

(الاحزاب: ٥٦)

(*Inna'llàhe ve melâiketehû yusallûne ale'n-nebiyyi, yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ.*) (Ahzâb. 33/56) ayet-i kerimesiyle farz olduğu halde, emir olduğu halde bunu yapmıyor: o zaman onun burnu yere sürtsün. Yâni o pişman olacak. O kiři bu yaptığından pişman olacak. Hani ne diyoruz biz bir kimseye kızdık mı:

“—Ben ona giderim, yakalarım yakasından, burnunu yere sürterim. Yâni geri döndürtürüm, yaptığı işin tersini yaptırtırım. ” mânâsına şey yapıyoruz.

Böyle diyor Peygamber Efendimiz.

O halde bize düşen, Rasûlüllah SAS Efendimiz anıldığı zaman sevgiyle, cân u gönülden ona salât ü selâm etmektir. Çünkü hiç bir şahıs yoktur ki, Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâm getirsin de, onun salât ü selâmı anında Rasûlüllah SAS Efendimiz'e iletilmesin.

Şu anda biz bak Rasûlüllah diyoruz, arkasından SAS diyoruz; derhal Medine-i Münevvere'de Rasûlüllah SAS Efendimiz'e naklolunuyor ki:

“—İşte İskenderpaşa’da yâ Rasûlüllah senin ümmetinden filanca şahıs böyle diyor da, böyle sana salât ü selâm getiriyor.” diye. O da mukabele ediyor.

Herkes için böyle, yâni sadece benim için değil... Onun için ganimet bilmek lâzım.

Hatta her bir insan böyle, yapabildiği kadar, Rasûlüllah SAS Efendimiz’e salât ü selâm getirmeli! Yolda giderken ayakların yürüyor, dilin? Dil de salât ü selâm etsin Peygamber SAS Efendimiz’e. Ne diye boş geçiriyorsun? Ömür bir sermaye değil mi? Nasıl olsa yürüyeceksin. Başka bir iş de yok. Bu bir. hadis-i şerîfin daha öteki cümlelerine gelmedik. Birincisi bu. Demek ki, Peygamber Efendimiz anılınca, “*Salla’llâhu aleyhi ve sellem*” diyeceğiz, “*Aleyhi’s-salâtü ve’s-selâm*” diyeceğiz. Ona salât ü selâm getireceğiz hâsılı.

وَرَغِمَ أَنْفٌ رَجُلٍ دَخَلَ عَلَيْهِ رَمَضَانُ

ثُمَّ انْسَلَخَ قَبْلَ أَنْ يُغْفَرَ لَهُ

2. (Ve rağime enfü racülin dehale aleyhi ramadâne sümme’nsalaha kable en yuğfere lehû) “Yine şu adamın burnu yeresürtsün ki, ona Ramazan ayı gelmiş, sonra çıkmış gitmiş de, hâlâ mağfirete mazhar olmamış, mağfired olunmamış.” Yâni, yazıklar olsun mânâsına. Burnu yere sürtsün demek, bir bedduadan ziyade, “Tüh yazıklar olsun, boşuna geçirmiş, fırsatı kaçırmış!” demek.

Ötekisi de öyle... Rasûlüllah anılıyor da salât ü selâm getirmiyor. Büyük fırsat kaçırdın sen. Neden? Çünkü sen salât ü selâm getirince, Rasûlüllah da sana mukabele edecek, Rasûlüllah'ın duası makbul, senin için ettiği dua makbul olacak, sen mânevî bakımdan terakki edeceksin, kaçırdın o fırsatı. Onu söylemedin, yazık, yazıklar olsun demek.

Burada da öyle... Ramazan geliyor bir kimse üzerine, yâni o şahıs ölmeden Ramazan'a erişiyor, Ramazan'ı yaşıyor. Ramazan çıkıp gidiyor da, mağfurîn zümresine dahil olamamış. Vah, yazıklar olsun, tuh! Bu kadar böyle bir ganimet, büyük bir ay, mağfîret ayı gelmiş, Allah-u Teâlâ Hazretleri göğün kapılarını açmış, cehennem kapılarını kapatmış, cennetin her türlü imkânını, vesaiti hazırlanmış. Meleklerle emrolunmuş, şeytanlar bukağılanmış, bağlanmış. Tevbe etmek kolay, yapılan amellerin sevabı çok... Sen o ayda boş boş kafa gezdirdin, boş boş uğraştın da, mağfîret olamadın, mağfîrete mazhar olamadın. Netice itibariyle Allah'ın afv u mağfîret ettiği bir kimse olamadın, yazıklar olsun!

Allah-u Teâlâ Hazretleri, el-hamdü lillah işte şimdi cumâd e'l- ûlâ bitiyor. Cemâziyelevvel diyor ya bizimkiler. Cumâde'l-âhire var, ondan sonra Receb. Yâni demek ki beş hafta sonra üç aylar giriyor. Ondan sonra Receb tabii mübarek bir ay. Mübarek kandiller başlayacak, ondan sonra Şa'ban, ondan sonra Ramazan. Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi Receb'e, Şa'ban'a, Ramazan'a sıhhat ve afiyetle ulaştırırsın ve

Ramazan'ın ahirinde mağfûrîn zümresinden eylesin cümlemizi... Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmetine, mağfiretine mazhar, tertemiz kullar haline erişmeyi, gelmeyi cümlemize nasib eylesin... İkinci cümle de böyle tamam oldu hadis-i şerîfte.

3. Üçüncüsü... Bu da bakın ne kadar mühim:

وَرَغِمَ أَنْفُ رَجُلٍ أَدْرَكَ عِنْدَهُ أَبْوَاهُ الْكِبَرِ

فَلَمْ يُدْخِلَاهُ الْجَنَّةَ

(*Ve rağime enfü racülin edreke indehü ebevâhü'l-kibere, felem yudhilâhü'l-cennete*)

“Yine o adamın burnu yere sürtsün ki... Y âni pişman olacak, yazık, büyük bir fırsat kaçırıyor, yazıklar olsun o adama ki...”

Tabii buradaki adam sözü, söz gelişinden adamdır. İlle yâni bıyıklı. sakallı, erkek cinsi, er cinsi olması şartı yok. Kadın için d e durum aynı. Kadın da Rasûlüllah anıldığı zaman salât ü selâm getirecek, kadın da Ramazan girdiği zaman ne yapıp yapıp mağfiret-i ilâhiye mazhar olacak şekilde ibadet ü taat edecek. Kadın erkek müdrik olan, bulüğa ermiş olan herkes için bu bö yle ama, lisanın gelişi böyle deniliyor.

“—Şu adamın burnu yere sürtsün ki... Yâni o adam çok pişman olacak, hor zelil olacak, çok diz döğecek ki, ana-babası onun yanında ihtiyarladılar, ihtiyarlığa ulaştılar da yine o çocuklarını cennete sokamadılar.”

Ne demek bu? Demek ki, bir insanın annesi babası sağ olur da, yaşlılığında o insana, o anne-babaya hizmet etmek, hürmet etme k fırsatı çıkarsa; o hizmeti güzel yapıp da, sonunda cennete girememişse, yazıklar olsun!

Ne demek? Demek ki insan, yaşlı anne-babasına hürmet ederse, cennete girer. Ona ne kadar güzel hizmet etmeğe çalışırsa, o kadar güzel hizmet etsin; ne yapıp yapıp onun gönlünü alsın. Onun duasını aldı mı, cennete girecek. Bunu sağlamağa çalışacak. Cennete giremediğine göre, büyük bir fırsat kaçıyor.

Meselâ bir insan, şöyle diyebilir:

“—Benim annem babam küçükken vefat etmiş. Hiç görmedim, yanımda olmadı ki onlara hizmet edeyim...”

Bu öyle değil. Bunun annesi babası yaşadı, yaşlandı yanında, bu onlardan faydalanarak cenneti kazanamadı. Tüh, yazıklar olsun!

O halde müslümanlar! Annelerimize, babalarımıza... Tabii bunun içine kayınpeder, kayınvalide de dahildir. Kızını alıyorsun ya. Kızını alırken alıyorsun da, onu hor mu göreceksin? O da senin baban, o da senin annen... Onlar sağ olduğu halde cenneti kazanamazsak, yazıklar olsun bize! Pervane gibi döneceğiz, uğraşacağız, didineceğiz; inşâallah onların hayır dualarını alıp, cennete girmeye hak kazanacağız.

g. Üç Kimseden Kalem Kaldırıldı

Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹⁴

رُفِعَ الْقَلَمُ عَنْ ثَلَاثَةٍ عَنِ النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ
وَعَنِ الْمُبْتَلَى حَتَّى يَبْرَأَ وَعَنِ الصَّبِيِّ حَتَّى يَكْبُرَ

(حم. د. ن. ه. ك. عن عائشة)

RE. 291/6 (*Rufia'l-kalemü an selâsetin: Ani'n-nâimi hattâ yesteykiza, ve ani'l-mübtelâ hattâ yebree, ve ani's-sabiyye hattâ yekber*)

“Üç kimseden kalem kaldırıldı.” Kalem hangi kalem? İnsanın amellerinin yazıldığı kalem. Yâni bir insan hayır işlese de, şer işlese de zayi oluyor mu? Olmuyor. Zerre miktarı hayır işlese de, zerre miktarı şer işlese de, karşılığı verilsin diye tesbit ediliyor.

إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

(جاسية: ٢٩)

(*Innâ künnâ nestensihu mâ küntüm ta'melûn*)
[Çünkü biz, yaptıklarınızı kaydediyorduk.]
(Câsiye, 45/29)

¹⁴Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XI, s.478, no:3822; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V I, s.212, no:2031; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.360, no:5625; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.355, no:142; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.67, no:2350; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.225, no:2296; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.99, no:87; Hz. Aişe RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.320, no:1343; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.138, no:173; Hz. Ali RA'dan.

كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ

(انفطار: ۱۱ - ۱۲)

(*Kirâmen kâtibin. Ya'lemûne mâ tef'alûn*)
[Değerli yazıcılar vardır. Onlar yapmakta olduklarınızı bilirler.] (İnfitâr, 82/11-12)

Allah'ın vazifeli melekleri, varlıkları var, bizim gözümüzle görünmeyen varlıkları var ki, bizim yaptığımız bütün amelleri yazıyorlar. Hayırlar da yazılıyor, şerler de yazılıyor. Üç kimse nin şerri yazılmıyor. O kalem duruyor, kalem kalkıyor, kağıdın üzerine işlemiyor o şeyleri... Kimler bu üç kimse?

1. (*En-nâimü hattâ yesteykıza*) “Uyuyan kimse.”
Tabii uyuyor. Şuuru yerinde değil. Onun için kalem yok.

Gülistan'da bir hikâye geçer: Genç bir çocuk, babası arif, başka kimselerle beraber ibadet ediyorlarmış mescidde. Geceleyin kalkmışlar baba oğul, teheccüd namazı kılıyorlar, tesbih çekiyorlar, sevaplı işler yapıyorlar. Evlat demiş ki, toy daha, tecrübesiz:

“—Baba ne olurdu, şu adamlar da kalksaydı da, bu güzel vakitten istifade etseydi, ötekiler uyuyorlar orada.” Diyor ki:

“—Ah evlâdım! Keşke sen de uyusaydın da, bu sözü söylemeseydin.” diyor.

Çünkü kalkıp da insan ibadet edince sevap kazanıyor ama, gıybet edince de günaha giriyor. Ama uyuyan hiç olmazsa günaha girmiyor. Yâni uyurken bir şeyi yok. Uyuyanın demek ki mes'uliyeti yok. Uyurken insan kazara, meselâ ayağını atarken bir şeyi zedelese, zarar verse filan, oradan da demek bir şey olmayacak. Hani meselâ bir şey devirdi, o devrilen şey de filancanın üstüne gitti, onu sakat bıraktı... Böyle hadiseler olabilir ya, uyuduğu için ondan bir günah bahis konusu değil.

2. (*Ve ani'l-mübtelâ hattâ yebree*) “Mübtelâ olan kimse, bu mübtelâlığından kurtuluncaya kadar, ona mesuliyet yok.” Buradaki ibtilâ tabii mübtelâlık mecnunluk. Aklı gidiyor, şuuru yerinde değil. Onun o hastalığı esnasında yaptığı, sıhhate kavuşuncaya kadar günah olarak yazılmaz. Kalem kalkıyor ondan da.

3. (*Ve ani's-sabiyye hattâ yekbere*) “Küçük çocuk da büyüünceye kadar, bulüğa erinceye kadar, onun da yaptığından dolayı kendisine günah yazılmıyor.”

h. Ceza Konusunda Sorumlu Olmayanlar

Bundan sonraki hadis-i şerif de yine aynı mânâyı başka kelimelerle ifade ediyor:¹⁵

¹⁵Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V II, s.287 no:7156; Taberânî, *Müsnedü's- Şâmiyyîn*, c.I, s.216, no:386; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V I, s.381, no:10511; Sevban RA'dan.

Câmiü'l-Ehâdis, c.XIII, s.138, no:12761.

رُفِعَ الْقَلَمُ فِي الْحَدِّ عَنِ الصَّغِيرِ حَتَّى يَكْبَرَ وَعَنِ
النَّائِمِ حَتَّى يَسْتَيْقِظَ وَعَنِ الْمَجْنُونِ حَتَّى يُفِيقَ
وَعَنِ الْمَعْتُوهِ الْهَالِكِ

(طب، والضياء عن أبي إدريس عن غير واحد من الصحابة منهم شداد بن أوس وثوبان)

RE. 291/7 (*Rufia'l-kalemü fi'l-haddi ani's-sağîre hattâ yekbere, ve ani'n-nâimi hatta yesteykıza, ve ani'l-mecnûni hatta yufîka, ve ani'l-ma'tûhi'l-hâlik*) “Ceza konusunda kalem şu kimselerden kalktı.” *Had* demek, *hadd-i şer'î* demek. Kendisine yaptığı şe yden dolayı ikâb ve ceza olarak bir şey vermek olmuyor bu şahıslarda. Kimler?

“Sağîr büyüyünceye kadar, küçük çocuk bulûğ çağına erince ye kadar, mükelleflik çağına gelinceye kadar, uyuyan uyanıncaya kadar, deli mecnunluğu kendisinden zâil oluncaya kadar. Bir de bunamış olan kimselere ceza verilmez.”

Bazı mecnunluklar muvakkattir yâni illâ doğuştan öyle geldi, öyle gitmez. Muvakkaten insan hastalanır, sıhhatine iyi bakmaz, rahatsızlanır. Ondandır sonra biraz bakınca, gene düzelebilir. Çünkü. bu insanın vücudunun da insan üzerine hakkı vardır.

“—Ben bu vücudu hırpalarım, vururum yerden yere... Mühim olan, çok sevap kazanacak ibadetler yapmak suretiyle cenneti kazanmaktır, vücut mahvolursa olsun. Nasıl olsa mühim olan ahiret...”

Böyle bir şey yok! Bu hesap yanlıştır. Çünkü Peygamber Efendimiz, “Bu vücut da senin bineğindir.” diyor. İnsan bineğine iyi bakmazsa, gideceği yere gidebilir mi? Otomobiline bakmamışsın, benzini yok, yağı yok, tekeri patlak... Gidemezsin. İnsanın da vücudu bineğidir, ona iyi bakacaksın ki, sonuna kad ar yolculuk sıhhatle, selâmetle devam etsin.

Onun için uykuyu normal uyuyacaksın. Peygamber Efendimiz bazen uyurdu, gecenin bir bölümünde uyurdu, kalkardı. Gündüzünde uyuduğu var. Öğleden önce uyumak meselâ sünnet-i seniyyeye uygundur ve geceye takviye eder insanı... Vücudunu besleyecek kadar yiyecek. Böyle açlık açlık... Perhiz perhiz perhiz... Ondan sonra güçten kuvvetten düşer, zihin başlar çeşit çeşit hayallerle meşgul olmağa.

وَإِخْشَاءِ الدَّسَائِسِ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ شَبَعٍ

فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرُّ مِنَ التُّخَامِ

Vahşe'd-desâise min cûin ve min şebiin.

*Ferubbe mahmasatin şerrun mine't-tuhâmi*¹⁶

“Açlığın ve tokluğun gizli hilelerinden kork! Nice açlık hâli vardır ki, şerri tıka-basa yemeninkinden beter olur!”

¹⁶ İmam Busirî, *Kaside-i Bür'e*, beyit: 22.

Yâni, “Birtakım açlıklar vardır ki, tokluktan da büyük zararlar verir.” diyor yine İmâm Busirî, o meşhur *Kaside-i Bür’e*’sinde. Bazı kimseler yâni açlık riyâzettir, sevaptır filan düşünür, çok aç kalır ama bu sefer de başka rahatsızlıklar çıkar.

İslâm ölçü dini, terazi olacak elinde... Şuur dini, daima şuurlu olacaksın. Akıl dini, daima aklın emrinde olacaksın. İçeriden şeytan, baktı insanı biraz dindar gördü mü bu sefer dindarlık yönünden sokulur, öyle aldatır. Mel’unun mesleği, sanatı aldatmak olduğu için, bu sefer o damarından girer insanın. “Sen iyi aferin ağabeysin, dindarsın, binâen aleyh hiç yeme de, çok daha fazla sevaba gir.” der, böyle aldatır. “Hiç uyuma da, daha çok sevap kazan!” der.

Peygamber Efendimiz ölçüyü tavsiye ediyor. Uyuyacaksın, dinleneceksin. Acıktığın zaman yiyeceksin filan... Hâsılı sevap, Rasûlüllah’ın emirlerine tam uymaktadır. Kendi aklından bir şey ortaya atarsa... Bakın, her hadis dersimizin başında, yine bir hadis-i şeriften alınmış olan bir ibare okuyoruz:¹⁷

¹⁷ Muhtelif lafızlarla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no:10; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa’d, *Tabakâtü’l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Buhârî, *Sahih*, c.V , s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V , s.438, no:2076; Abdü’r-Rezzak, *Musannef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, V , s.200, no:4786; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü’l-İlm*, c.I, s.55, Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü’l-Ummâl*, c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV , s.1368, no:43589; *Keşfü’l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

إِعْلَمُوا أَيُّهَا الْإِخْوَانُ إِنَّ أَفْضَلَ الْكِتَابِ كِتَابُ
اللَّهِ وَأَفْضَلَ الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ
بِدْعَةٌ وَكُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ

(*l'lemû eyyühe'l-ihvân*) “Ey kardeşler biliniz ki:
(*Enne efda le 'l- kitâbi kitâbu'llâh*) Kitapların
en faziletlisi Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin kitabı
olan Kur'an-ı Kerim'dir.”

(*Ve efdale'l-hedyi hedyüseyyidinâmuhammedin
salla'llâhu aleyhi ve sellem*) Yolların, gidilecek,
takip edilecek, sürülecek yolların, iz sürülecek
yolların en hayırlısı Rasûlüllah'ın izidir, yoludur.
Oradan gitmek, onun peşi sıra gitmek lâzım. (*Ve
şerre'l- umûri muhdesâtühâ*) İşlerin kötülere,
en kötülere sonradan uydurulanlardır.”

Dinde aslı yok, Rasûlüllah tavsiye etmemiş,
insan kendi aklından uyduruyor. Bak dinde diyor.
Dinde insan... Yâni ille günah mânâsına değil.
Dinde de sonradan uydurulan şeyler olmaz. Bazı
kimseler kendilerini hadım etmek istediler:

“—Başımıza hep bu nefisten geliyor ne gelirse,
hadım edelim de kurtulalım bunun şerrinden.”
dediler.

Râzı olmadı ve kızdı, alnındaki damarı şişinceye
kadar. Bu çok nadir kızdığı zamanlar olurdu, o
kadar kızdı.

“—Öyle şey yok! Bak ben sizin Allah’tan en çok korkanınızım, ama evleniyorum.”

Yâni evlenmek, öyle ille kötü insan olmak mânâsına değil ki. İlle evlenmeyen insan, hep kendisini ibadete vermiş olan insan iyi olacak mânâsına değil ki. İyi insan kendi tabiatının, icabının hepsini normal ölçüler içinde, şer-i şerîfin tarif etmiş olduğu ölçüler içinde, tabîî olarak yapan insandır. Bizde hristiyanlık gibi öyle sapık aşırı şeyler yok. Orada papazlar evlenmezler, bilmem ne yapmazlar... Bizde öyle şey yok. Her şeyimiz tabîîdir bizim, her şeyimiz yerli yerindedir.

Bu cünûndan açıldı söz, bunları izah olarak söyledik. Bir de (*ve ani’l-ma’tûhi’l-hâlik*) *Ma’tûh*, kendisine *ateh* gelmiş, yâni bunama gelmiş kimse demek. O da artık zaten yaşamış yaşamış, vücudu yıpranmış, aklına şuuruna da zarar gelmiş, o da mazur. Şuur gitti çünkü, beyin damarları kireçlenmeğe başladı. Normal düşünemez, abuk sabuk konuşur, ters şeyler söyler... Namazı bir kere kılmıştır, gene kılar, gene kılar, gene kılar... Bir söylediği sözü üç defa, beş defa gene sorar... Eh mazur. Ondan da kalem kalkıyor, yâni onun da mes’uliyeti yok.

i. Vera’ Sahibinin Kıldığı Namaz

Şimdi geldik — hadis-i şeriflerin hepsi güzel de— çok dikkatle dinleyeceğimiz bir hadis-i şerîfe... Namaz kılmakla ilgili bir hadis-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹⁸

رَكَعَتَانِ مِنْ رَجُلٍ وَرِعٍ أَفْضَلُ مِنْ أَلْفِ رَكَعَةٍ مِنْ مُخَلِّطٍ
(الدیلمی عن أنس)

RE. 291/8 (*Rek'atâni min racûlin veriin, efdalü min elfi rek'atin min muhallitin*)

“Vera’ sahibi bir kişiden iki rekât namaz, onun kıldığı iki rekât namaz, karışık işler yapan bir insanın bin rekât namazından daha faziletlidir.”

Rakamlara dikkat edelim. Birisi iki rekat kılıyor, ötekisi (*elfi rek'atin*) bin rekat. Bin rekatından daha hayırlı ötekisinin. Şimdi o halde bu vera’ sahibi ne demek, muhallit ne demek, onu izah edelim.

(*Racûlin veriin*) demek, şüpheliden kaçan insan demek. Vera’ haramlardan sakınacak, şüphelilerden de kaçacak. Yâni şarap haram, şu haram, bu haram... Ama bir de acaba şu da haram mı ki, değil mi, belli olmayan şeyden... Şüpheli mi, ondan da kaçıyor. İşte ashâb-ı kirâmın çoğunun hareket tarzı böyle imiş. Harama düşmek korkusundan bazı helallerden bile uzak dururlarmış. Ya haram oluverirse, ya bir tehlikesi varsa diye, tehlikenin yanına yanaşmıyor yâni, uzağından dolaşıyor. İşte böyle çok dikkatli hareket eden, şüphelilerin yanına, münakaşalı şeylerin yanına yanaşmayan kimseye, vera’ sahibi insan derler. Arpaçası veri’... Veri’ deniliyor böyle kimselere.

¹⁸ Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.265, no:3234; Enes ibn-Malik RA’dan.

Kenzü'l-Ummal, c.III, s.427, no:7282; *Camiü'l-Ehadis*, c.XIII, s.145, no:12780.

Meselâ, biz bunu kendi hayatımızda tatbik ederiz. Şu köpek kuduz deseler, kenarda sakın sakın dursa, onun yanından geçer miyiz? Neme lâzım belki gelir ısırıverir, başım derde girer diye, uzak dururuz. E dünyevî konularda yapıyoruz da...

“—Filanca yoldan gidersen, muhtemeldir ki eşkıya o yolu kesebilir veya şöyle olur. Veya şiddetli bir yağmur var, sel gelebilir, oradan şöyle olur.” deseler;

“—Eh neme lâzım, ben oradan gitmeyeyim!” diyoruz dünya şeylerinde.

Asıl hüner, asıl zekâ, asıl akıllılık, ahiret işlerinde de böyle düşünmektir.

“—Bu şüpheli, binâen aleyh neme lâzım buna yanaşmayayım. Ya Allah’ın sevmediği bir şeyse, oradan Allah’ın rızasın aykırı bir duruma düşeceksem, Allah’ın gazabına uğrayacaksam...” diye kaçınan.

Böyle düşünen bir insanın iki rekat kıldığı namaz, bu zihniyette olan bir insanın kıldığı iki rekat namaz, karışık insanın kıldığı bin rekat namazdan daha iyi.

Şimdi o karışıklık nedir onu izah ediyor şerhte:

(Ey yuhallitu’l-amele’s-sâlihe bi’l-ameli’ş-şer)

Bu adam karışıklığı nasıl yapıyor? Salih amelle kötü ameli karma karışık yapıyor. Bir bakıyorsun namaz kılıyor, bir bakıyorsun içki içiyor. Bir bakıyorsun Kur’an okuyor, bir bakıyorsun küfrediyor. Bir bakıyorsun halim selim, güzel; bir bakıyorsun öteki adama, beriki adama zarar verecek, ezâ verecek iş yapıyor. Karışık, muhallit, karışık. Yâni ölçülü değil.

Veyahut, (*yuhallitu bi-ameli'd-dünyâ amele'l-âhireh*) dünya ameliyle ahiret amelini karıştırıyor. Şimdi insan namazı niçin kılar? Allah için kılar. E bir de dünyevî bir maksatla kılıyorsa, karıştı, olmadı. Yâni yaptığı işi halis muhlis yapmayan bir insanın, böyle şüpheli şeylere karışıp haramı helâli ayırt etme den birbirine karıştıran insanın, hayrı şerri karışık olan bir insanın bin rekâtından; titiz, dikkatli, ölçülü, şüphelilerden bile elini eteğini çekmiş, Allah'tan korkan, takvâsı vera' derecesine gelmiş bir insanın iki rekâtı daha hayırlı...

Bakın müslümanlar! Hepimizi için bu ibret olacak. Demek ki iş, amelin çokluğunda değil; iş amelin keyfiyetinde... Yâni bin rekat namaz kılıyor insan, ötekisinin iki rekatına denk oluyor. O halde şu iki rekâtı öğrenmek, bizim için daha önemli değil mi? Madem bu iki rekât bin rekâta muadilmiş, şu iki rekât namaz tarzını öğrenmek mümkün değil mi?

Bunu nereden öğreneceğiz? Tasavvufun mevzuu işte bu... Neden tasavvuf denilen ilim çıkmış? İşte bunun için. Hangi ameli, hangi batını şartlarına riâyet ederek, insan nasıl yaparsa çok sevap kazanır; tasavvuf bunu öğretir insana.

Fıkıh ilmi... Açarsın ilmihali, *Büyük İslâm İlmihâli*'ni veyahut daha başka bir kitabı, namaz nasıl kılınacak, namaz nasıl fâsit olur vs... Bunları anlatır ama, tasavvuf işte bunları anlatır insana... Onun için en şerefli ilimlerden birisidir tasavvuf. Çünkü öteki namaz kılıyor, bin rekât, berikisi iki rekât kılıyor, ondan daha sevaplı oluyor. Zikir de böyledir, oruç da böyledir.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerîfnde buuyor ki, sahih hadis-i şerîftir:

“—Nice oruç tutan insan vardır ki akşama kârı aç ve susuz kalmaktan ibarettir.”

Oruç tuttu, akşama da iftar etti, arada bir şey yemedi ama hiç bir kârı yok, sevap da kazanmamış. Sadece aç susuz kaldı, aç kaldığına yansın yâni. O kadar. Nesi eksik? Tasavvufî yönü eksik işin. Amelinin batinî ahkâmına riâyet etmemiş. Çünkü ame lle rin bir dış şekli var, icrâsının dış zarfı var, kalıbı var, bir de o amelleri icrâ ederken şu gönül var. Gönlün düşünülmesi, gönle ait işler var. İşte bu gönle ait işleri insana hangi ilim anlatıyor?

Tefsir ilmi ayetleri anlatır. Hadis ilmi hadisleri anlatır. Fıkıh ilmi zahiri ahkâmı inceler. Kelam ilmi itikadî meseleleri inceler. Taksimat yapılmış... Yâni ilimler kendi aralarında mıntıkalarını ayırmışlar. Fatih mıntıkasıyla Eyüp mıntıkasının, kaymakamlığının hududları ayrı olduğu gibi, hepsi İstanbul'un ilçeleri olduğu halde, her ilçenin kendi sahası ayrılmış. Pekiyi amelilerin böyle Allah'a makbul olması için gerekli mânevî şartları, görünmeyen şartları inceleyen ilim hangisi? İşte o tasavvuf.

Onun için tasavvuf keyfî, zevkî bir ilim değildir. Yâni ben canım isterse tasavvuftan biraz öğrenirim, istemezse öğrenmem. Yok! Hiç bir şey olmaz. Amelin batinî ahkâmına riâyet etmezsen, hiç bir şey öğrenemezsin.

Hatta daha korkunç bir şey söyleyeyim, bu hadis-i şerîf ile biraz ilgili:

“Nice namaz kılan insan vardır ki, kıldığı namaz onu Allah’tan uzaklaştırmaktan başka bir şeye yaramaz.” diyor hadis-i şerîfte Peygamber SAS Efendimiz.

Kim bilir nasıl kılıyorsa insan, o namazı ne kadar kusurlu kılıyorsa... Demek ki içi, kalbi karma karışık, fitne fesat vs... O zaman namaz onu Allah’tan uzaklaştırıyor.

رُبَّ قَارِيءٍ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ

(*Rubbe kàrii’l-kur’ân. ve’l-kur’anü yel’anühû*)

“Nice Kur’an okuyan insan vardır ki, Kur’an-ı Kerim ona lânet eder.” hadis-i şerif ve metni de işte böyle ezberimde kaldı...

Fatiha-i şerife mea’l-besmele!

Mahmud Es’ad COŞAN

29. 03. 1981 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü